

door Duitse vindingen op het gebied van de oorlogvoering (bijvoorbeeld de modernste radartoestellen, anti-tankwapens, akoestische boeien en camera's voor het maken van luchtfoto's) aan de Japanners onthouden bleven; wèl ontvingen dezen, zoals al vermeld, alle gegevens over het procédé dat *IG Farben* toepaste bij het maken van synthetische benzine. Zij ontvingen óók gegevens over de snorkel-apparaten voor onderzeeboten en voor nieuwe torpedo's' – de Japanners op hun beurt stonden aan de *Kriegsmarine* de plannen af voor de eerder door ons genoemde één-mans-torpedo.

Al met al had de feitelijke samenwerking tussen Japan en Duitsland op militair en economisch gebied dus maar weinig om het lijf. Er waren trouwens ook politieke tegenstellingen. Toen de Duitsers in '42 voorstelden dat Japan, Duitsland en Italië een gemeenschappelijke verklaring zouden afleggen met betrekking tot Brits-Indië waar grote politieke onrust was ontstaan (daarop komen wij nog terug), weigerde Japan medewerking: Europeanen, aldus de Japanners, hadden met Zuid-Azië niets meer te maken. Belangrijker was dat Japan niet bereid was, de druk die het Rode Leger aan het Oostelijk front op de *Wehrmacht* uitoefende, te verlichten. Tot diep in '42 meende Hitler nog dat hij zonder Japanse hulp het Rode Leger kon verslaan, maar ten tijde van de débacle bij Stalingrad begon hij er eerst recht bij de Japanners op aan te dringen dat zij aan de Sowjet-Unie de oorlog zouden verklaren. Niet alleen werd dat door de Japanse machthebbers geweigerd maar dezen, die jegens de Russen een bepaald welwillende neutraliteit in acht namen (zij deden niets om te voorkomen dat de belangrijke materiële hulp die de Verenigde Staten aan de Sowjet-Unie boden, naar Wladiwostok werd aangevoerd in Amerikaanse schepen die formeel aan de Sowjet-Unie waren overgedragen en dus de Russische vlag voerden), gingen zich bovendien in '43 en '44 moeite geven om de verhouding met de Sowjet-Unie te verbeteren. Eerst boden zij louter economische concessies aan maar in september '44 (Italië had een jaar tevoren gecapituleerd, in West-Europa naderden de Geallieerde legers de Duitse grens) gingen zij veel verder: zij verklaarden zich bereid, het bondgenootschap met Duitsland op te zeggen.

Stalin, die eind '43 aan Roosevelt en Churchill had meegedeeld dat de Sowjet-Unie drie maanden na het einde van de oorlog in Europa hoopte te gaan deelnemen aan de oorlog tegen Japan, liet antwoorden

¹ In april '45 ging nog een *U-Boot* met een groep Duitse technici naar Japan onderweg; dit schip viel na Duitslands capitulatie een Amerikaanse haven binnen.